

OSNUTEK

Na podlagi trinajstega odstavka 14. člena Zakona o avdiovizualnih medijskih storitvah (Uradni list RS, št. 87/11, 84/15 in 204/21) Agencija za komunikacijska omrežja in storitve Republike Slovenije izdaja

SPLOŠNI AKT o zaščiti otrok v avdiovizualnih medijskih storitvah

I. SPLOŠNI DEL

1. člen

Ta splošni akt določa programske vsebine, ki bi lahko škodovale telesnemu, duševnemu ali moralnemu razvoju otrok (v nadaljevanju: razvoj otrok), stopnjo zaščite in načine razvrščanja ter označevanja v tem splošnem aktu določenih programskih vsebin ter smernice za njihovo predvajanje.

2. člen

(1) Izrazi, uporabljeni v tem splošnem aktu, imajo za namene tega splošnega akta naslednji pomen:

1. »Diskriminacija« je kakršnokoli neenakopravno obravnavanje ali spodbujanje k takemu obravnavanju na osnovi spola, rase, etnične pripadnosti, narodnosti, jezika, vere ali prepričanja, družbenega razreda, spolne usmerjenosti, starosti, invalidnosti, telesne pojavnosti ali druge osebne okoliščine.
2. »Fikcijske programske vsebine« so programske vsebine, v katerih so prikazani neresnični ali izmišljeni oziroma domišljjski dogodki, lahko tudi domišljjsko obdelani resnični dogodki (npr. biografije). Med fikcijske programske vsebine sodijo zlasti filmi, serijski filmi, nanizanke, nadaljevanke, risanke in animirani filmi.
3. »Izvedljivost dejanj« pomeni, da programska vsebina prikazuje dejanja, ki jih je mogoče v vsakdanjem življenju izvesti.
4. »Kategorizacija programskih vsebin« je razvrščanje programskih vsebin glede na njihovo potencialno škodljivost za posamezno starostno skupino gledalcev. Strožja kategorizacija programske vsebine pomeni dodelitev višje starostne omejitve.
5. »Nasilje« je vedenje, pri katerem se z uporabo sile, grožnje ali na drug neprimeren način poseže v integriteto oseb ali oškoduje oziroma poškoduje osebe, druga živa bitja ali materialne stvari in zajema zlasti fizično, verbalno ali psihično nasilje, (samo)uničevalno vedenje, nasilno ali nekonsenzualno spolnost.
6. »Nefikcijske programske vsebine« so programske vsebine, ki so s strani gledalcev dojete kot resnične, kot so zlasti resničnostne, dokumentarne, izobraževalne, kontaktne in pogovorne oddaje, dokumentarni filmi in zabavni kvizi.
7. »Negativno ovrednoteno« pomeni, da je v programski vsebini jasno izraženo sporočilo, da je določeno dejanje družbeno nesprejemljivo, škodljivo, nevarno, zmotno ali kaznovano.
8. »Neupravičeno nasilje« je prikazovanje prekomernega nasilja, ki presega stopnjo nasilja, potrebno za doseg cilja tega nasilja (npr. izživljanje, mučenje). To je nasilje, ki nima konteksta oziroma namena, ki bi prikaz tega nasilja utemeljeval (je samemu sebi namen).
9. »Otrok« je oseba, ki še ni dopolnila 18 let.
10. »Otroške programske vsebine« so programske vsebine, ki so namenjene mlajšim otrokom do 12. leta in so ustvarjene prav zanje (npr. otroški igrani ali risani filmi in nadaljevanke, poučni kvizi in tekmovanja, pravljice).
11. »Pogost« prikaz določenih dejanj pomeni, da prikaz določenih dejanj obsega pomemben del celotne programske vsebine.

12. »Pornografske programske vsebine« so programske vsebine, katerih primarni namen je spolna stimulacija občinstva in ki nazorno prikazujejo spolne organe ali eksplicitne podobe konsenzualne človeške spolnosti z nazornim prikazom spolnih organov.
13. »Pozitivno ovrednoteno« pomeni, da je v programski vsebini jasno izraženo sporočilo, da je določeno dejanje družbeno sprejemljivo ali odobravano.
14. »Prikaz(ovati)« pomeni implicitno ali eksplicitno vizualno, avdiovizualno, zvočno, verbalno ali drugačno prikazovanje, nakazovanje, opisovanje ali predstavitev.
15. »Seksualne programske vsebine« so programske vsebine, katerih primarni namen je spolna stimulacija občinstva in ki prikazujejo zapeljive poze ali seksualne položaje brez prikazovanja spolnih organov ter simulirajo, nakazujejo ali namigujejo na konsenzualno človeško spolnost brez elementov nasilja, poniževanja ali žaljenja.
16. »Zdravju škodljive snovi« so strupene snovi ali snovi, katerih zloraba je lahko škodljiva oziroma nevarna (npr. lepila, topila, zdravila, čistila, pirotehnika).

(2) Ostali izrazi, uporabljeni v tem splošnem aktu, imajo enak pomen, kot ga določata zakon, ki ureja avdiovizualne medijske storitve, in zakon, ki ureja medije.

II. SMERNICE ZA PREDVAJANJE PROGRAMSKIH VSEBIN, KI BI LAHKO ŠKODOVALE RAZVOJU OTROK

3. člen

(1) Pri kategorizaciji programskih vsebin v eno izmed kategorij, opredeljenih v 5., 6., 7. in 8. členu tega splošnega akta, mora ponudnik avdiovizualnih medijskih storitev upoštevati smernice iz tretjega odstavka tega člena. Smernice se uporabljajo za kategorizacijo vseh programskih vsebin, ki jih zagotavljajo ponudniki avdiovizualnih medijskih storitev v okviru lastnih sporedov ali katalogov.

(2) Ponudniki avdiovizualnih medijskih storitev morajo programske vsebine, ki bi lahko škodovala razvoju otrok, kategorizirati glede na prisotnost vseh naslednjih elementov:

- a) nasilja in njegovih posledic;
- b) nevarnega vedenja;
- c) strašljivih vsebin;
- d) tobačnih izdelkov, drog, alkohola in drugih zdravju nevarnih snovi;
- e) neprimerne jezika;
- f) golote;
- g) spolnosti;
- h) diskriminacije.

(3) Ponudniki avdiovizualnih medijskih storitev morajo pri presoji vsakega elementa iz prejšnjega odstavka upoštevati:

- a) kontekst, v katerem se glede na pričakovanja gledalcev določenega žanra in namen programske vsebine pojavijo prizori, ki bi lahko škodovali razvoju otrok (npr. izobraževalni, zgodovinski ali komičen kontekst, kritična obravnava škodljivega vedenja ali ozaveščanje o njegovi nevarnosti ali škodljivosti se lahko kategorizira manj strogo; na blažjo kategorizacijo lahko vplivajo tudi drugačne družbene norme v času nastanka programske vsebine, kot je npr. sprejemljivost in razširjenost kajenja v preteklosti);
- b) učinke programske vsebine in občutja, ki jih ta pri gledalcih vzbuja (npr. programska vsebina kot celota povzroča občutke nelagodja ali tesnobe, čeprav ne vsebuje izrazitih prizorov, ki bi bili neprimerni za posamezno starostno skupino, ali obratno, določen prizor, ki je za posamezno starostno skupino gledalcev lahko neprimeren, zavzema neznamen del programske vsebine in zato ne vpliva bistveno na občutke, ki jih programska vsebina kot celota vzbudi pri svojih gledalcih);

- c) stopnjo realističnosti in vrsto programskih vsebin (npr. nefikcijske programske vsebine se praviloma kategorizirajo strožje kot fikcijske, saj jih otroci dojemajo kot bolj resnične v primerjavi s fikcijskimi);
- d) pogostost, trajanje, intenzivnost (npr. zvočna, verbalna, vizualna, tekstovna poudarjenost) in podrobnosti prizorov, ki bi lahko škodovali razvoju otrok (npr. programske vsebine s podrobnimi ali intenzivnimi prizori, ki pri gledalcu izzovejo vznemirjenje, nelagodje, tesnobo ali strah, se praviloma kategorizirajo strožje);
- e) izvedljivost dejanj, ki jih otroci lahko posnemajo in bi bila zato lahko nevarna ali škodljiva za njihov razvoj, zdravje in varnost (npr. prikazovanje podrobnosti nevarnih poskusov, uporabe oziroma zlorabe dostopnih orodij in drugih predmetov, se, če gre za dejanja, ki jih otroci lahko posnemajo, praviloma kategorizira strožje);
- f) vrednotenje prikazanih dejanj (npr. pozitivno vrednotenje ali povečevanje nasilja, spodbujanje ali povečevanje uporabe zdravju nevarnih snovi se kategorizira strožje, programske vsebine, ki ta dejanja negativno vrednotijo oziroma implicitno ali eksplicitno kritizirajo, se praviloma kategorizira manj strogo) in
- g) način obravnavanja tematike z vidika primernosti za posamezno starostno skupino.

4. člen

(1) Otroške programske vsebine ne smejo vsebovati prizorov uživanja drog in zdravju nevarnih snovi, uporabe alkohola, kajenja, nasilja ali nevarnega vedenja, ki bi ga lahko otroci posnemali na nevaren način, razen če so upravičeni s kontekstom ali negativno ovrednoteni.

(2) Prikazi golote in spolnosti v otroških programskih vsebinah so dovoljeni le, če imajo izobraževalni namen ali so redki, diskretni in omejeni na prizore, ki so jim otroci lahko priča v svojem vsakodnevem življenju, kot so npr. dojenje, tuširanje, poljubi, objemi.

(3) Neprimeren jezik je lahko v otroških programskih vsebinah prisoten le izjemoma in če je upravičen s kontekstom.

(4) V televizijskih programih prehod od programskih vsebin, namenjenih mlajšim starostnim skupinam, do programskih vsebin, namenjenih starejšim gledalcem, praviloma ne sme biti nenaden, temveč mora biti postopen.

(5) Enako kot programske vsebine se obravnavajo tudi napovedniki za te programske vsebine.

III. PROGRAMSKE VSEBINE, KI BI LAHKO ŠKODOVALE RAZVOJU OTROK

III/1 Programske vsebine, primerne za otroke z vodstvom staršev

5. člen

(1) Programske vsebine, primerne za otroke z vodstvom staršev, so programske vsebine, ki so primerne za vse starostne skupine gledalcev, vendar vsebujejo posamezne prizore, ki lahko vznemirijo otroke do 12. leta ali so jim nerazumljive brez vodstva odraslih oseb. Zanje so značilni redki, kratki, neintenzivni in diskretni prizori elementov iz drugega odstavka 3. člena tega splošnega akta. V njih se lahko pojavijo:

- a) blagi in redki prizori nasilja ali trpljenja;
- b) redki prizori nevarnega vedenja, ki bi ga otroci lahko posnemali;
- c) redki, kratki in neintenzivni grozljivi ali strašljivi prizori, zvoki ali učinki;
- d) redki in kratki prizori uporabe tobačnih izdelkov ali alkohola ali znaki blage opitosti, če so ti prikazani na izrazito komičen ali lahkoten način;

- e) redki, kratki in nenazorni prizori uporabe mehkih drog, prikazane na način, da je mlajši otroci kot take ne bodo prepoznali, ali pa prikazane na izrazito komičen ali lahkoten način;
- f) blag neprimeren jezik z redko uporabo kletvic, ki jih gledalec zazna kot kletvico in ne kot mašilo, vendar njihova uporaba ni žaljiva ali intenzivna;
- g) redki in kratki prizori golote brez konteksta spolnosti, ki presegajo dejavnosti, ki so jim otroci lahko priča v svojem vsakodnevnem življenju (npr. nudistična plaža);
- h) redki in diskretni prizori spolnosti, ki so prikazani s poljubljanjem, zapeljevanjem, nenazornim dotikanjem ali slačenjem in lahko nakazujejo na spolni odnos;
- i) redki in kratki prizori diskriminacije, ki so prikazani v izobraževalnem ali zgodovinskem kontekstu in so nedvoumno negativno ovrednoteni ali ki prikazujejo diskriminatorno vedenje komičnega antijunaka na način, da se povprečen gledalec z njim ne bi identificiral.

III/2 Programske vsebine, ki niso primerne za otroke do 12. leta

6. člen

(1) Za programske vsebine, ki bi lahko škodovale razvoju otrok do 12. leta in so zato neprimerne za to starostno skupino, so značilni občasni, zmerno dolgi, zmerno intenzivni, nazornejši prizori elementov iz drugega odstavka 3. člena tega splošnega akta. V njih se lahko pojavi(-jo):

- a) občasno zmerno nasilje, trpljenje ali krvavi prizori, redki prizori hudega nasilja brez nazornega prikazovanja podrobnosti ali poudarjanja poškodb in krvi, prizori spolnega nasilja, ki so le nakazani;
- b) občasni nazornejši prizori nevarnega vedenja, ki bi ga otroci lahko posnemali;
- c) zmerno strašljivi ali grozljivi prizori, zvoki ali učinki;
- d) občasna uporaba tobačnih izdelkov ali občasna prekomerna uporaba alkohola z redkimi in blagimi prikazi učinkov prekomernega uživanja alkohola (npr. nespodobno vedenje, težave z govorjenjem, opotekanje);
- e) občasni prizori uporabe drog ali zlorabe drugih zdravju nevarnih snovi, ki ne spodbujajo, povečujejo ali nazorno prikazujejo uživanja teh snovi;
- f) zmeren neprimeren jezik z občasno uporabo kletvic, ki jih gledalec zazna kot kletvico in ne kot mašilo, vendar njihova uporaba ni žaljiva ali intenzivna;
- g) pogosti ali daljši prizori golote brez konteksta spolnosti ali občasni prizori golote v kontekstu spolnosti;
- h) občasni in diskretni prizori spolnosti, ki so jasno prepoznani kot spolna aktivnost, vendar ne prikazujejo podrobnosti, razen če so predvajani z namenom obveščanja oziroma izobraževanja o človeški spolnosti ali zdravju;
- i) občasni ali zmerno dolgi prizori diskriminacije, ki lahko vključujejo občasne elemente nasilja le, če so ti negativno ovrednoteni.

III/3 Programske vsebine, ki niso primerne za otroke do 15. leta

7. člen

(1) Za programske vsebine, ki bi lahko škodovale razvoju otrok do 15. leta in so zato neprimerne za to starostno skupino, so značilni pogosti, dolgi, intenzivni, nazorni ali podrobni prizori elementov iz drugega odstavka 3. člena tega splošnega akta. V njih se lahko pojavi(-jo):

- a) pogosto zmerno nasilje, trpljenje ali krvavi prizori, nazorno prikazovanje posledic, občasni prizori hudega nasilja, občasni nenazorni prizori spolnega nasilja;
- b) podrobni prizori nevarnega vedenja, ki bi ga otroci lahko posnemali;
- c) intenzivni ali dolgotrajni strašljivi ali grozljivi prizori, zvoki ali učinki;

- d) pogosti prizori uporabe tobačnih izdelkov ali prekomernega uživanja alkohola z intenzivnimi prikazi učinkov prekomernega uživanja alkohola (npr. nasilno vedenje, bruhanje, izguba zavesti);
- e) občasni nazorni prizori uporabe drog ali zlorabe drugih zdravju nevarnih snovi, ki prikazujejo uživanje drog ali njegove posledice, vendar ne spodbujajo ali povečujejo uživanja teh snovi;
- f) neprimeren jezik s pogosto uporabo grobih kletvic ali vulgarnih izrazov;
- g) pogosti ali dolgi prizori golote v kontekstu spolnosti;
- h) prizori spolnosti, ki jasno prikazujejo spolno aktivnost, ki so lahko pogosti, dolgi ali pa so poudarjeni z vizualnimi ali zvočnimi učinki (npr. dolgi, počasni ali bližnji posnetki, gibanje kamere ob telesih, glasba ipd.), vendar so brez nazornega prikazovanja podrobnosti, razen če so predvajani z namenom obveščanja oziroma izobraževanja o človeški spolnosti ali zdravju;
- i) pogosti ali dolgi prikazi diskriminacije, ki lahko vključujejo pogoste elemente nasilja.

III/4 Programske vsebine, ki niso primerne za otroke do 18. leta

8. člen

(1) Za programske vsebine, ki bi lahko škodovala razvoju otrok do 18. leta in so zato neprimerne za to starostno skupino, so značilni zelo pogosti, zelo dolgi, zelo intenzivni, zelo nazorni ali zelo podrobni prizori elementov iz drugega odstavka 3. člena tega splošnega akta, ki so prikazani v vsebinah, primarno namenjenih odraslim. V njih se lahko pojavi(-jo):

- a) hudo nasilje ali trpljenje, hudi krvavi prizori, prikazi spolnega nasilja, podrobni ali nazorni prikazi težkih ali strašljivih posledic nasilja (npr. pohabljen teles, smrtne poškodbe);
- b) zelo intenzivni ali zelo dolgi grozljivi ali strašljivi prizori, zvoki ali učinki;
- c) vsebine, ki v velikem delu tematizirajo nasilništvo, kriminal, spolnost, alkoholizem ali narkomanijo, vključno z nazornimi prizori uporabe drog, zlorabe alkohola ali drugih zdravju nevarnih snovi, in niso negativno ovrednotene;
- d) močno neprimeren jezik, ki vključuje pogosto, agresivno ali ponavljajočo se uporabo najhujših kletvic ali vulgarnih izrazov, ki pri povprečni odrasli osebi povzročijo občutke nelagodja, manjvrednosti, zgražanja ipd.;
- e) zelo podrobni prikazi golote ali spolnosti v vsebinah, katerih primarni namen ni povzročanje spolne stimulacije občinstva;
- f) seksualne programske vsebine;
- g) pogosti, dolgi, hudi ali nazorni prizori diskriminacije, ki lahko vključujejo pogoste elemente hujšega nasilja.

III/5 Vsebine za odrasle

9. člen

Vsebine za odrasle so razvoju otrok najbolj škodljive programske vsebine, med katere sodijo zlasti:

- a) neupravičeno nasilje;
- b) pornografske programske vsebine.

V. PREHODNA in KONČNA DOLOČBA

10. člen (prenehanje veljavnosti podzakonskega predpisa)

Z dnem uveljavitve tega splošnega akta preneha veljati Splošni akt o zaščiti otrok in mladoletnikov v avdiovizualnih medijskih storitvah (Uradni list RS, št. 84/13).

11. člen (začetek veljavnosti)

Ta splošni akt začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. ...
Ljubljana, ...
EVA ...

Mag. Tanja Muha
Direktorica